گفتوگۆیەکی کراوە لەگەڵ نوسەر و روناکبیر سمکۆ محەمەد لەسەر چەمکـــی ئیســـتاتیکا -6- ئامـادەکردنی: عەبـاس جەمیـل جێماو

- سمکۆ محەمەد: ئیستاتیکا بەرهەمی هونەری لەدەستی رواڵەتە ئەخلاقییەکان دەپارێزێ و نایکات بە موڵکی تایبەت.
- دۆزینەوەی ئیستاتیکا لەهەر شتێکدا، گرێدراوە بەعەقڵەوە

ئامادەکردنی: عەباس جەمیل جێماو
بەشی شەشەم

سمکۆ محەمەد نووسەر و روناکبیر لەم چاوپێکەوتنەیدا دەربارەی ئیستاتیکا وەکو چەمکێکی فیکری و فرە مانا، تیشك دەخاتە سەر ئەو نهێنیانەی کە بە چاوی ئاسایی نابینرێن و هەروەها لەکوێدا ئیشی پێ دەکرێت.
پێی وایە ئیستاتیکا ئەو بینینەیە کە لەرێگەیەکی زانستییەوە تەماشای شتەکان و بوونەوەرەکان دەکات و وێنایان دەکاتەوە بەستایلێکی هونەری کە وەرگر سەرەتاکەی ناناسێتەوە، چونکە لە واقیعدا ئەو ماتریاڵە یان ئەو دیاردەیە شتێکی دیکە بووە، ئەم بینینە لەژێر کاریگەری ئەو وتە و توانایە بەرهەمدێت، کە وەکو مەعریفە لەبەردەستدایە، بابەتی جوانیش بۆ ئینسان تەنها ئەوە نییە کە دەتوانێ لەنێوان هێزەکاندا باڵانس بکات کە هەردووکیان دەرکەوتەی جەستەن، چونکە هەموو شتێك پێویستی بە باڵانس بێت، ئیستاتیکا پێویستی نییە، بەقەد ئەوەی راهێنانی بەردەوامی جەستەیە لەژێر کاریگەری خەیاڵ بۆ شتەکان و دەوروپشت و پێدراوەکانی ژیان، بەتایبەتی ئەو جیاوازییەی لەنێوان نێر و مێ دا هەیە، چەند خۆرسکە ئەوەندە جوانە.

دەقی گفتوگۆکە

پرسیار: بەو پێیەی ئیستاتیکا چەمکێکی زانستی فرە مانایە و بەر

لەوەی زاراوەیەك بێت، فەلسەفەیەكە بۆ دۆزینەوەی ئەو نهێنییانەی كە بەچاوی ئاسایی و بەبێ هوشیاری نابینرێن لە سرووشتدا، چونكە هەموو ماناكانی جوانی پێكەوەنین و هەر یەك لەوانە لە سیاقی خۆیدا جێگەی دەبێتەوە، لەمڕوانگەیەوە ئێوە چۆن دەڕواننە ئەم چەمكە و لەكوێدا پراكتیك دەكرێ؟

سمكۆ محەمەد: لەپێناسەكەوە دەستپێدەكەین كە بەمانای جوانی دێت یان جوانیناسی، مێژووەكەشی ئەم چەمكە لە سەردەمی هاتنە كایەی فەلسەفەی یۆنانییەوە سەریهەڵداوە كە ئەفڵاتون لەنێو عەقڵدا بەدوای فكری جوانی و لەنێو بوونیشدا بۆ بزواندنی هەستەكان دەگەڕا، ئەرستۆ ئەم بیركردنەوەیەی لە ئەپستراكتەوە گواستەوە بۆ هونەرە جوانەكان، وەكو جۆرێك جوانی كە لەسرووشتدا هەیە و یەكسان نابن بەیەك، هەروەها لۆژیكی خەیاڵی هونەری لەبەرامبەر ئیدراكی هەستەكی راگرت كە لەرێگەی ئەزموونەوە هاتووە، هەر ئەم دەستاودەست كردنە جوانی گواستەوە بۆ زانست و ئەدەب و گوتار كە ناوی نرا ئیستاتیكا، زۆر بیرمەند لەسەر ئەم تۆرمە قسەیان كردووە، هیگڵ پێیوایە كە جوانی لەهەموو شوێنێك هەیەو بەردەوام رووبەڕوویان دەبینەوە، بەو پێیە بێت هونەر ئەوكاتە دەستپێدەكات كە لاسایی كردنەوە كۆتایی پێدێت، هونەری فۆتۆگرافی یان تەلارسازی كە شوێنێكی نیشتەجێبوون باوی نامێنێت، ئەگەر جێدەستی ئینسانی لێ وەربگرینەوە، بەڵام من تێڕوانینەكەی (هێربرد رێد) م لەلا پەسەندە كە لەكتێبی (المعنی الفن)، جوانی وەكو یەكەیەكی پەیوەندییەكان دەبینێ لەنێوان شتەكان، ئەوانەش كە دركیان پێدەكەین لەرووی هەستەوەرییەوەیە، ئەوەش كە پەیوەندیی بەسرووشتەوە هەیە، خۆی مانایەكی ئیستاتیكییە، بەڵام ئینسان پایەیەكی هونەری پێدەبەخشێت، بۆ ئەوەیە لەگەڵ خۆڕسكی خۆیدا دایبڕێنێت، لەكوێدا و لەچەند بواردا پراكتیك دەكرێ، ئەمەیان فەلسەفەكەیە هونەرمەند یان ئەدیب چۆن كار لەسەر ئەو لایەنەی كردەكە دەكات، من پێمەوایە هیچ كردەیەكی ئەدەبی و هونەری و جەستەیی و تەنانەت مێژوویش نییە بەبێ ئیستاتیكای كەلێنی تیانەكەوێت، بۆیە ناتوانین بەبێ ئیستاتیكا مانا بۆ هیچ تێكست یان هیچ كردەیەكی هونەری دابنێین.

پرسیار: ئێستا بواری قسەكردنمان دەگوازینەوە بۆ ئەو پەیوەندییەی، كە لەنێوان چۆنایەتی و چەندایەتی هەیە، ئەم چەمكە لەعەقڵەوە بۆ عەفەویەتی ماناكە دەگوازێتەوە، هەروەها لەسرووشت و خۆڕسكەوە بۆ هونەر و كردە هونەرییەكان، ئایا بەبێ كەرەستەكانی بەردەست، ئێمە چۆن دەتوانین قسە لەسەر ئەو جیاوازییە بكەین؟

سمکۆ محەمەد: یەکێك لە ماناکانی جوانی بۆچوون نییە لە بارەی ماتریاڵێك، یان کەرەستەکانی نێو سرووشت بەپێی چەندایەتی، بەڵکو ئیستاتیکا خۆی مانای چۆنایەتی شتەکانە، ئەم تێرمە سەر بە ئەپستمێکی فەلسەفییە کە لەبەرهەمی ئەدەبی و هونەری و سرووشتیدا زیاتر دەردەکەوێت، ئەوەی کە مرۆڤ چێژی لێوەردەگرێت، پێی دەڵێن چێژوەرگرتن، هەر وەکو ریمۆن بایير لەکتێبی (تجلی الجمیل) هانز جیۆرج گادامیر پێیوایە ئیستاتیکا سەر بەزانستی چۆنایەتی یە، واتە ئەپستمییە، ئەگەر لە زانستدا چەندایەتی هەبێت، ئەوا بۆ ئیستاتیکا چۆنایەتییە و تایپێکی خودێتیشی پێوە دەردەکەوێت کە رەنگدانەوەی بەسەر خوددا دەبێت، هاوکێشەکە کەمێك قورسە بۆیە پێویستی بە سەلماندنە، ئێمە لەنێوان عەقڵ و سرووستی پشت عەقڵ قسە دەکەین، لێرەوە باسەکە بۆ میتافیزیکا ئاراستە وەردەگرێت، بەومانایەی لەپشت سرووشتەوە قسە لەسەر ئەو شتانە دەکەین کە جوانن، یان جوانیان تێدا دەدۆزینەوە، بەڵام بەعەقڵ نەك بەخۆڵسك، مەبەستەکەش ئەوەیە کە چەندایەتی گواستنەوەی ماتریالە لەجەستەیەکی بێ روحەوە بۆ روحێکی زیندوو.

بۆ نموونە ئێمە لەبینینی هەر شتێکدا فۆڕمێك دەبینین کە بۆمان ناکرێت بە ماتریاڵ، بەڵام لێرەدا زەمەن حوکم دەکات بۆ رەسەنایەتی، نەك گواستنەوە و دەستکاری کردن و نوێکردنەوەی ماتریالەکە، هەروەك ئەوەی لە بازاڕی ئەنتیك هەیە و بەماتریاڵی جوان ناسراوە و گەشتیارەکان وێنەی لەگەڵ دەگرن، ئێمە دەبێت لەنێوان کردە سرووشتییەکان و پارچە کلاسیکییەکان جیاوازی بکەین، شاخێك کە وێنەی پیاوێکی پیری کوڕی زەمانەی وەرگرتووە، دارێك لە چەشنی ژنێکی سەماکەر خۆی ئاڵاندووە بە دارێکی دیکەوە، بەردێك کە لەشێوەی ماسی یان ئاژەڵێك دێتە بەرچاو، تەدارەکی ژنان لە کل و کلدان و جوانکاریی جل و بەرگ و هتد لە کەلەپورێکی دیاریکراودا هەیە، جیاوازە لەو پارچەیەی کە لەرێگەی کنە و پشکنینەوە دەدۆزرێتەوە و لە پێشانگا، یان مۆزەیەك نمایشی دەکەین، هەموو ئەمانە پێمان دەڵێن ئیستاتیکای دەستکاری کراو کە لەرێگەی عەقڵەوە گواستراوەتەوە بۆ جەستەیەکی ماتریاڵی، ئەمە چەندایەتییە بۆ چۆنایەتی.

پرسیار: باشە قسەیەك هەیە کە ئیستاتیکا تەنها لەسرووشت و لەهونەردا نییە، بەڵکو لەدەقی ئەدەبیشدا هەیە، چونکە نووسین خەیاڵێکی هونەرییە و پەیوەندییەکی هاڵمۆنی هەیە لەگەڵ جەستەی هونەریدا، کە بەشێکیشە لەئەرکی زمان، ئایا زمان ئەو فاکتەرەیە بتوانێ ئیستاتیکا بخوڵقێنێ؟.

سمکۆ محەمەد: لەگەڵ بیستن و خوێندنەوەی هەر تێکستی جوان و جوانییەك لە تێکستدا کە خوێنەری جددی هەستی پێدەکات، پەیوەندیی ڕەسەنایەتی و موڵکییەت دەبینین لەزمانێکی بێ روحەوە بۆ زمانێکی زیندوو، چونکە ئەدەب یەکێکە لە هۆکارەکانی بەدەستهێنان و دۆزینەوەی جوانیی لەنێو زماندا، ئەو کاتەی کە شیعرەکانی سۆفۆکلیس و مەزموورەکانی داوود پێغەمبەر و تێکستەکانی شکسپیر دەخوێنینەوە ئەو کاتەی ڕۆمانەکانی دایستۆفسکی و دانتی و هتد. ئەوکاتەی کە (ئارنۆڵد توینبی) وەکو ئەفسانە ناسێك دەخوێنینەوە، دەبینین چۆن دەڕوانێتە لاماسێ و بوڕاق و کەویاری زەردەشتی و کائینە ئەفسانەییەکانی ژاپۆن و هیندستان و هتد، لەوێوە تێدەگەین کە ئیستاتیکا تەنها لە فۆڕمێکی بێ زمان دا نییە، بەڵکو لە شتە ووردو بچووکەکاندایە وەکو گاستۆن باشلار باسی دەکات، ئەو دەڵێت ئەگەر پرسیارم ئاراستە بکەن بۆ دەستنیشانکردنی سوودە سەرەکییەکانی خانو یان ماڵ، (بێگومان لەلای من ماڵ پارێزەرێکە بۆ زیندەخەونەکانم، ماڵ کەسانی خەیاڵ پێڕاو دەپارێزن، بوار بۆ مرۆڤ دەکاتەوە بە هێمنی و بەبێ ترس بخەوێت، رووداوێکی بچووك لە کاتی منداڵی و لەجیهانی هەر منداڵێکدا، رووداوی جیهانیی منداڵەکەیە) بۆ نموونە وەکو ماڵۆچکەی منداڵان کاتێك گەمەی تێداکەن و خۆیانی تێدا حەشاردەدەن و دواتر خۆیانی تێدا دەدۆزنەوە و موڵکییەتی بۆ درووست دەکەن، ئەو تۆپ و جل و بەرگە وەرزشییەی کە منداڵی هەژار لەزەمەنی خۆیدا ناتوانن بەدەستی بهێنین و گەمەی پێبکەین و خەونەکانیان پێتەدی، ئەو مەلەوانگانەی کە بەخەیاڵ وێنا دەکرێت و لەبری ئەوە پاشماوەی ئاوی زستان بەکارهاتووە، هەموو ئەمانە یادەوەرییەکی جوانن و لەزماندا وێنا دەکرێتەوە، من بۆ خۆم نموونەی منداڵانی کەرکوك و بەکارهێنانی رووباری ئاوی خاسەی کەرکوکم هەیە، کە بەنیسبەت منداڵانی هەشتاکانی سەدەی رابردوو بەبیر خۆمی دەهێنمەوە بۆ نووسن یان بۆ نۆستالیژیا و یادەوەرییەکی مەزنی منداڵی، دوای ئەوەش راوی ریشۆڵە و مەلەوانی کاتی پشووی قوتابخانە و شەڕی گەڕەك و هتد، یان ئەو گێشە نادیارانەی ژیانی ماڵی بچووك و بەرتەسك بەتایبەتی ماڵی کوردی کە هیچ ئازادییەکی تاکی تێدا نەبووە بەدرێژایی ژیانیان، هەموو ئەمانە تێکستن بەڵام نووسینەوەیان دەوێت، ڕۆلان بارت لە کتێبی چێژی دەق، باسی ئەو ستایلە نووسینە دەکات، هەمان ئەو فەزایەیە بەڵام وەڵامێکی ئەپستیمی دەداتەوە، چونکە هیچ دەقێکی جوان نییە بەبێ ئەوەی مەعریفەی لەپشتەوە بێت.

ئیستاتیکا ئەو بینینەیە کە لەرێگەیەکی زانستییەوە تەماشای شتەکان و بوونەوەرەکان دەکات و وێنایان دەکاتەوە بەستایلێکی هونەری کە وەرگر سەرەتاکەی ناناسێتەوە، چونکە لە واقیعدا ئەو ماتریاڵە یان

ئەو دیاردەیە شتێکی دیکەبووە، ئەم بینینینە لەژێر کاریگەری ئەو وتە و توانایە بەرهەمدێت کە لەبەردەستدایە، بابەتی جوانیش بۆ ئینسان تەنها ئەوە نییە کە دەتوانێ لەنێوان هێزەکاندا باڵانس بکات کە هەردووکیان دەرکەوتەی جەستەن، بەڵکو ڕاهێنانی بەردەوامی جەستەیە لەژێر کاریگەری خەیاڵ بۆ شتەکان و دەوروپشت و پێدراوەکانی ژیان، بەتایبەتی ئەو جیاوازییەی لەنێوان نێر و مێ دا هەیە، کە دواجار لەڕێگەی خەیاڵەوە بۆ ئەو بابەتانە دەبێتە هۆکار بۆ هەڵچوونی دەروونی، لە کاتێکدا خەیاڵ خۆی بەشێکە لە ڕەنگدانەوەی هەڵچوونی دەروونی، بەتایبەتی ئەوەی کە لەژێر کاریگەری بیرکردنەوەدایە، ئەو فکرەیەی کە بەرهەمی مومارەسەی واقیعی ژیانی ئینسانە، سابا ئەو فکرە فانتازی بێت، یان بریتی بێت لە سرووشتی ئینسان، وەکو بەشێك لە ئەخلاق و ئەزموون کە لەرابردوودا ئینسان کردوویەتی بە نەریت و بەردەوامیشە لەو نەریتە و لەڕێگەیەوە هەم جوانی کردووە بە بەهانە و ئەرگومێنت،

پرسیار: بۆچوونێکی سەلمێنراو هەیە کە تێگەیشتنی (مارسیل برۆستە) و هەستاوە بە پەیوەندیی نێوان ئەدەب و هونەری وێنەگرتن لە لایەك و ئەدەب و مۆزیکیش لەلایەکی تر، ئەو پێیوایە کە تێڕوانینی هونەری تێڕوانینی شۆڕشگێڕانەیە و تەنها لەلای بەشێکی کەم لە داهێنەرانی سەدەی بیست دۆزراوەتەوە، ئەمە وەکو نمونەیەك، هەر لەمڕوانگەیەوە مەبەستمە بپرسم ئایا تێڕوانینەکان بۆ دۆخە کۆمەڵایەتیەکە چۆن دەبینی، ئایا ئیستاتیکا کاریگەری بەبارتەقای شۆڕش هەبووە؟

سمکۆ محەمەد: راستە چەند تیۆریەکی جیاواز هەیە لەسەر ئیستاتیکا، لەوانەش تیۆری هیگڵ و کانت و کرۆچە و باشلار و هتد، بەڵام ئەوەی مارسیل پرۆست ئیستاتیکای وەکو شۆڕش تەماشا کردووە، ئەو پێیوایە شۆڕشی جوان و ناشیرن وەکو نیگەتیڤ و پۆزەتیڤ وایە، یەکێك لەو تێڕوانینانەکانی ئەوەیە کە بڕوای بە نموونەی پەیوەندیی جوانی و هونەری جوانیبینییە، هەروەها ئاسانکاری بۆ ئەو پێشکەوتنە کردووە لە نێوان هونەر و ئەدەب و فۆتۆگراف هەیە لەلایەك، لەنێوان ئەدەب و مۆزیك لەلایەکی ترەوە، ئەم تێڕوانینە شۆڕشگێڕانەیە، جگە لە داهێنەرانی سەدەی بیست بەولاوە، پێشتر هەستی پێنەکرابوو، بۆیە لێرەدا سەربەخۆیی هونەر دەبینین و ئەو یەکێتیە دەبینین کە لەنێوان هونەری شێوەکاری و گوتار و نووسیندا هەیە، ئەو شتانەش کە جوانیان تیدایە و هێشتا ئاشکرا نەکراوە، وردەکاری و تێگەی تێڕامانە فکرییەکانە کە لەسرووشتەوە بووە بە سەنعەت هەر وەك ئەوەی لە خەیاڵی شیعریدا هەیە کە زۆر جار وەزیفەی شۆڕش دەبینێ.

هەر لەم سۆنگەیەوە کە باسی شۆڕشگێڕیم کرد، من پێموایە کاریگەری ئیدیۆلۆژیا هەیە بەسەر ئیستاتیکاوە کە کەمتر لە مەسەلەی هونەردا باسکراوە، هەڵویستی هونەر کە هونەرێکی چینایەتییە یان هەڵوێستێکە لە ململانێی بازنەیی لەم چەرخەدا، کە لەنێوان چینی حاکم لە هێزی بەرهەمهێنان و چینە ناڕازییەکان لەلایەك هەیە، هەروەها دیاردەی کۆمەڵگە لە نێوەخنی کۆمەڵگا کە رەنگدانەوەی خودی کاری هونەرییە. لە راستیدا ئەمە بەشێکی مەسەلەی ئەخلاقی هونەرییە جا لە رووی شۆڕشی پرۆلیتاریاوە بێت، یان ئەو مێژووە بێت کە بەهای رەخنە لە حوکمڕانی، گوتارێکی ئیستاتیکییە.

ئەم تێگەیشتنەی پرێست لەوێوە سەرچاوەی گرتووە کە هونەرمەند و بیرمەند و داهێنەرانی رابردوو بە چاوێکی تەواو شۆڕشەوە تەماشای نوێخوازی و رووبەڕوبونەوەی ئیشکالیاتە کۆمەڵایەتییەکانیشیان دەکرد، نموونەی رەوتی سوریالی و دادائیزم و بزووتنەوەی رێنسانس تادەگاتە تێزەکەی هێربرت مارکیۆز و شۆڕشی 1968 خوێندکاران و شۆڕشی رۆشنبیری سەر شەقامی سارتەر بۆ پاڵپشتیکردنی شۆڕشی کرێکاران کە لەتێزەکەی مارکسەوە هاتووە، بەشێك لەو داهێنانەی کە لە سەدەکانی پێشوو بینیمان، هەموو ئەوانە شۆڕش بوون بەسەر تێڕوانینی کلاسیکی و سەپاندنی شێوازی ژیان بەبێ جوانی، بۆیە لە زۆر شوێنیشدا ئەم بابەتە داهێنەری لەسەر تیرۆر کراوە کە نموونەی گالیلۆ و کۆپەرنیکۆس بوون، چونکە کاری بلیمەتی و داهێنەر، کاری تێپەڕاندنی گرێ و گۆڕ و کێشەکانی سەدەی رابردوو بووە، لەکاتێکدا بینەر و چاودێکەری هونەر لەکاتی خۆیدا بڕوای بە شێوەی داهێنانی نوێ نەبوو، تەنها ئەو کاتە نەبێت کە سەردەمێك و زەمەنێك بەسەر کارەکەدا تێدەپەڕی و نوستالیژیایەك بۆ ئازادی کارکردن لەبەرچاو گیرا، بەشێك لە چەمکی داهێنانیش شێوەیەکە لە نۆستالیژیای کار کە لەنێو شۆڕشی کۆمەڵایەتیدا هەستی پێدەکرێت، لەکاتێکدا هەر ئەو نوستالیژیایە بۆ ئازادی کار دواجار دەبێتە مایەی مەترسی بۆ سەر ژیانی داهێنەر و جوانناس، جۆری کاریش هەروەك ئەوەیە کە لە فۆڕمە مێژووییەکەیدا دیارە، لەکاتێکدا لەنێو جەوهەری کاردا کە لەڕووی مێژووییەوە سەپاندنی زۆرەملێ یی بوو لەلایەن ستەمکارەکانەوە، گەڕان بەدوای ئازادیدا جۆری کار پێچەوانەوەی ئازادی کارە، مارکس لەمبارەیەوە جۆری کاری لە ناوەڕۆکی ئیستاتیکی دوورخستۆتەوە، لێرەدا پشت بە هەلومەرجی خودی و بابەتی دەبەسترێت، چونکە کرێکار لێرەدا بۆ خۆشی خۆی و بۆ بەدەستهێنانی ئیستاتیکا لە بەرهەمهێناندا کار ناکات، بەڵکو جگەلەوەی کارێك بۆ نەمری خۆی دەکات، کارێکی ناحەزیشی بەسەردا دەسەپێنرێت و لەنێو کاڵادا دەبێتە کاڵای بازاڕی سیاسەتی سەرمایەداری، خۆ زۆربەی پەیکەر و

دیواربەند و دیزاینی تەلاری ئیمبراتۆر و دەسەڵاتدارە ستەمکارەکان، بەشێك بوون لەو کارە ئیستاتیکیانەی سەپێنرابوون بەسەر هونەرمەنددا. بەشێك لەو فۆتۆیانەی کە لەسەدەی رابردوو لەگۆڤار و رۆژنامەکان بڵاودەبوونەوە، فۆتۆشۆپ بوون بەستایلی کلاسیکی، دواتر دەرکەوت کە وێنە رەسەنەکە ئەوە نییە، بۆ نموونە من ئەلبومێکی گەورەی وێنەکانی ستالینم بینی کە وێنە رەسەنەکە ترۆتسکی تیابووە، یان دەستکەوتەکە هی ئەو بووە، بەڵام لەمیدیاکاندا دەستکاری کرابوو بۆ ستالین، ئەمە کاری هونەری سەپێنراوە کە کاریگەری نیگەتیڤی هەیە لەسەر دۆخی کۆمەڵایەتی و رەنگە شێوێش دوابخات بۆ کاتێکی نادیار.

بابەتی ئەوەش کە مۆزیك بەشێکی گرینگی ئیستاتیکایە، دەبینین سیمفۆنیای سێهەمی (ئێریکا) ی بتهۆڤن کە مارشێکی جەنائیزی یە، ئەمەش مانای ئەوەیە کە بتهۆڤن خۆی جەنازەی ئەو پاڵەوانانە هەڵدەگرێتەوە کە لەجەنگدا گیانیان لەدەستداوە و لەبەردەم جەماوەردا دایاندەنێت، بۆیە جیاوازی لەنێوان مۆزیك و هونەرەکانی دیکە لێرەوە دەردەکەوێت، بەوپێیەی کە مۆزیك هەندێکجار چارەسەری کێشەی هونەری گەورەی کردووە، یان چارەسەری حاڵەتی سایکۆلۆژیشی کردووە، هەروەك چۆن لە هونەری شێوەکاریشدا پەیکەر یان تابلۆیەك مانایەکی تایبەتمان پێدەدات، بۆ نموونە تابلۆی جۆرنیکای پیکاسۆ، یان کاتژمێرە تواوەکەی سلڤادۆر دالی، یان گوڵەبەرۆژەکەی ڤان کوخ و هتد، لە نێو کوردەواریدا هونەری تەپڵ و دەهۆڵ و زوڕنا وەکو هۆکارێك بۆ بەختەوەرکردنی چەند چرکەساتێکی کۆمەڵگە لە نەهامەتییەکانی رابردوو، یان زەماوەندی کۆمەڵایەتی بە تەپڵ و گۆرانی ئاسایی، بەتایبەتی لە بووك گواستنەوە و شێوەکانی تری خۆشبەختی سوونەتی کولتووره کلاسیکییەکان، وەکو ئەو هەستە هونەرییە وایە کە ئافریقیەکان وەختێك مۆزیکی جاز بەکاردێنن بە هەموو تواناکانیانەوە چێژی لێدەبینین، ئەم هونەرە لەلای ئەوان مانای تایبەتی خۆی هەیە، کە شێوەیەکە لە بەرانگاری کردن لە دژی ئەوانی تر کە دژی هەستە هونەرییەکانی ئەوانن، رەنگە لەلای کوردیش هەمان مانای هەبێت، هەروەك چۆن لەلای لوڕ و کرمانشانی و ماچۆ و شێوەزارە کوردییەکان کە هەمیشە ژێر دەستەی نەتەوە و مەزهەبە دەسەڵاتدارەکان بووە، وەختێك مردوویان لێ دەمرێت، ئەوان لەبەرمبەردا بە شایی و بە هەڵهەڵە و پێکەنین و گۆڕانی تایبەت، لەبری تازیە و ناخوشی ئاهەنگ دەگێڕن.

جوانی و کردەی جوان، بریتییە لەو ئەزموونەی کە لەڕێگەی خەیاڵ و رەهەندەکانی دیکەی ناکۆکییە هەستیارییەکانەوە خۆی دەنوێنێ، رەهەندێك کە بەرهەست و دیالیکتیکی و دەرەنجامی لێکسوویە واتە

(لێکشاندن) ی دوو جەستەی جودایە لەیەکتر، ئەمە رەهەندێکی دیکەی بینیینە و ئەوانی دیکەش موفرەدە پێویستییەکانی سێکس و کردەوە ئەخلاقییەکانە لەکایەی کۆمەڵایەتیدا، ئەم بابەتە خەیاڵمان دەبات بۆ مایەی فراوانی بینیین بۆ نۆستالیژیا کە بەشەرییەت خدووی پێوەگرتووە و بەو خودووەش دەژی، زۆر کارێکتەری ناودار لەدونیادا تەواوی شتەکان بەو کایەیەوە دەبەستنەوە کە خۆیان کاریگەر و شارەزان، بۆ نموونە فیساگۆرس ئەگەرچی هەموو شتێکی لە تێگەیشتنی بۆ دونیا لە ئەندازەییەوە دەبینی، بەڵام بۆ ئیستاتیکا پێوەرێکی فۆتۆیی داناوە، هەروەك ئەو ئەندازەیەی بۆ کەرەستەی ماڵ و چێشتخانە دانراوە، بەڵام خەیاڵ لە کونجێکی ماڵدا کەمتر مەودای هەیە بەقەد ئەوەی لە زانست هەیەتی.

پرسیار: ئەزموونکردنی کار لەرەوتی پەرەسەندندا، یەکێکە لە هۆکارەکانی پێشکەوتن و رەنگدانەوەی بەسەر عەقڵ و گۆڕینی هەستەکانی مرۆڤ بۆ چێژی ژیان، ئەم ئەزمونی کارکردنە تا چەند فاکتەری نزیکبوونەوەیە لە هونەری کار، بەو پێیەی مێژوو سەلماندویەتی بەرهەمی کار دیالیکتیکی سروشت و خەسڵەت و تێگەیشتنی مرۆڤە بۆ شتەکانی دەورووبەر؟

سمکۆ محەمەد: ئارەزووکردن بۆ ژیانێکی باشتر و لەبارتر و خۆشتر، ئارەزووکردنە لە بەردەوامیدان بە کار و خۆ ئەزموونکردن لەنێو کەرەستە خاوەکانی سرووشت، بۆ نموونە دۆزینەوە و موتوربەکردنی میوە و رەگەزی ماڵات کە سەرنجی مرۆڤ بەلای ژیانی شایستەدا دەگۆڕێت، ئەو چێژەیە کە زەمینە بۆ گۆڕینی ململانێ لەنێوان ئینسان و ئینسان بە بیانووی رەگەز و نەتەوە و رەنگی پێست، دەگۆڕێت بۆ ململانێ لەنێوان مرۆڤ و سرووشت کە عەقڵ رێنوێنی کردووە، ئەویش لە رێگەی کاری ئازاد و ئازادی کارەوەیە.

بەبڕوای تۆماس هۆبز خەیاڵ گرێدراوی کۆنتڕۆڵی حوکمێکی عەقڵییە، بینینیش قودرەتێکە هاوکاری نووسین دەکات کە بیرکردنەوە ئیعتیباری نوێ و قەناعەت پێکەر بەرهەمدێنێ، بەڵام ئەمە خۆی لە خۆیدا قودرەتی عەقڵی نییە بەمانا گشتاندنەکەی، هەروەك ئەوەی شیعر وەکو دەقێکی سەربەخۆ، ستایلی نووسینەوەی ئیدیۆمە بەزمانێکی ناڕاستەوخۆتر لە زمانی قسەکردنی رۆژانە، چونکە خەیاڵ بە یادەوەرییەوە گرێدراوە، ئەمەش هەدەفی ئەدەبیاتە لەنووسینەوەی خود بەمەبەستی بە ئیستاتیکا کردنی قسە.

دیسان دێمەوە سەر سرووشت، ئەوەی کە لەپەیوەند بە سرووشتەوە هەیە بەرامبەر بە جوانی و هونەر، وەکو دۆزینەوەی حاڵەتی دووهەمی جوانی

لە سرووشتدا، جۆرێکی تری ش□شی دیارە بەسەر نادیاردا، لەمبارەیەوە (بندیتۆ کرۆچە) کە خاوەنی تیۆری مۆدێرنی ئیستاتیکی یە و لەژێر کاریگەری هیگڵ بووە، جگە لەمەش بە زەعیمی سیاسی لیبرالی ناسراوە، بەڵام لەرووی مەعریفییەوە بۆ ئیستاتیکا، ئەو رەخنەی لەوەش گرتووە کە مەعریفە وەکو حدس تاك لە وێنەیەکی هەستەکیدایە، بەدەلیلی عەقلانی دووری دەخاتەوە، لەبری ئەوەش تاك دەخاتە ژێر کاریگەری کۆمەڵگەوە، لەرووی ئەخلاقیشەوە بڕوای بەوە هەبوو کە مەسەلە کۆمەڵایەتییە سرووشتیە چینایەتییەکان بشارێتەوە، چونکە لە پشت میتافیزیکاوە ئایدیایەك هەیە کە رەنگە ئیستاتیکا بزربکات و فۆرمێکی لێڵ و نادیاری پێبدات، بەڵام هونەر خۆی ئامانجێکی ئیتساتیکی پێشکەش دەکات، ئەو لەوێدا هونەر و جوانی وەکو سامانی خەیاڵ دەبینێ، لەشوێنێکی دیکەدا بڕوای وایە کە ئینسان تەنها بەدەستی جوانی وێنا ناکاتەوە کە مەبەست لە کردەیە، بەڵکو بەخەیاڵ وێنای دەکاتەوە، لەحاڵێکدا کە ئینسان بەڕاستەوخۆ لەگەڵ شتەکانی دەوروبەری خۆیدا ناژی، بەڵکو بەناڕاستەوخۆ مامەڵە لەگەڵ سیمبولەکاندا دەکات، بۆ نموونە ئەفسانە و ئایین و زمان وەکو تۆڕێك لەدەوری ئینسان دەئاڵێن و بەناچار دەبێت بە کارپێکەری ئەو شتانەی ویستەکان و غەریزەکان دیاری دەکەن، بۆ ئەمەش هەر ئەوە شتەکان و کائینە ترسناك و شەڕانگێزەکان و دڕەندەکان نیین دەبنە مایەی ترس بۆ ئینسان، بەڵکو ئەو فکر و بۆچوونانەی ئینسانن لەبارەی شتەکانەوە ترس بەرهەمدێنن، بۆیە ئینسان توانای بەسەر سیمبولەکاندا شکاوە و خۆی کردووە بە سەنتەری عەقڵ، چونکە عەقڵی بەکارهێناوە و خۆی جیاکردۆتەوە لە سرووشت، بیرمەندێکی ئامریکی هەیە بەناوی (ستیفان کۆبرن) پێیوایە ئیستاتیکا گەڕانە بەدوای یاساکانی چێژوەرگرتن لە جوانی، ئەو بابەتانەی کە پەیوەستن بە شتەکانەوە جوانن، ئەوانی دیکە ئیستاتیکی نیین تەنها خۆشمان دەوێن وەکو هۆکارێك بۆ دۆزینەوەی جوانی لە شتەکانی تردا کە رەنگە خۆشویستنەکە کاتی بێت و لەشوێنێکدا بووەستێت، وەکو خۆشویستن بۆ پەیکەری خوداکانی سەر زەوی، سیمبولی نێو ئەفسانەکان کە ئینسان لەسەر شێوەی خۆی بەرهەمیهێناون، ئەوان دیکەش کە چێژی تایبەت دەبەخشن.

پرسیار: وەك دەبینین زۆر لە دەقە ئەدەبیەکان جۆرێك لە جوانی بەرجەستە دەبێت، نموونەی بەرگریکردن لە چینێك یان سەرخستنی کارێکتەرێك لە کۆمەڵگەوە بۆ مەزنایەتی، لەبەرامبەردا جوانییەك لە دەرەوەی ئیرادەی ئینسان، روئیای ئێوە بۆ ئەو دوو رەهەندە چیە، ئایا جوانیناسی ناچێتە قاڵبی کێشە فکرییەکانەوە؟ چونکە چارەسەری

ئەم بابەتە تەنها لە چاودا کێناکرێتەوە و یەکلایی نابێتەوە؟.

سمکۆ محەمەد: دەبێ ئێمە ئەو جوانییە بدۆزینەوە کە چۆن بارگاوی بووە بە عەقڵەوە کە لەپرسیاری پێشتووتر وڵامم پێدایەوە، نەك جوانییەك لەفۆرمدا لەدەرەوەی عەقڵ، ئەمانوئێل کانت لەچەند هەڵقەیەکدا و بەچەند شێوەیەك چارەسەری کێشەی جوانی کردووە کە لەچوارچێوەی عەقڵی ئینسانیدا بووە، بەتایبەتی لە کتێبی (رەخنە لەعەقڵی پەتی)، رەخنەی میتۆدی بەکارهێناوە و دواتریش رەخنە لە عەقلی پراکتیکی دەگرێت، ئەو وەکو فەیلەسوفێکی مێدێرن کە بڕوای بە ئەزموونگەری خود هەبووە، لە کتێبە بەناوبانگەکەیدا لەژێر عێنوانی (نقد ملکه الحکم) ئەوەندەی باسی حوکمی جوانی لە خودی سرووشتیدا یان لەسەر کاری هونەری کردووە و بەئەخلاقەوە گرێیداوە کە لەلای ئەو وشەی ئەخلاقی جوانی یە kalon، ئەوەندە باسی هەقیقەتی نەکردووە کە بەشێکە لەفەلسەفە، (کانت) حوکمی بەسەر دوو بەشدا کردووە و لەرێگەی پێناسەکردنییەوە دابەشیکردووە، لەوێشەوە باس لە لێکۆڵینەوەی گشتی و حوکمی تێڕامانی کردووە، ئەوەندە باسی هەر ئەو حوکمەشە بۆ جوانی هەیەتی کە گرێدراوی خود و بابەتە، چونکە هیچ بابەتێك نییە پەیوەندیی بە خودەوە نەبێت مەگەر خودێك هەڵگری ئەو ئەخلاق و خەیاڵ و چێژەوە نەبێت کە بابەت خۆیقاندوویەتی، رەنگە چێژوەرگرتن لە جوانی بەشێك بێت لە نامۆبوون کە تا ئیسَتا ئێمە لە ژێر کاریگەری فەلسەفەی ئەخلاقی جوانیداین.

مارکس لە کتێبی سەرمایەدا و لەبەشی یەکەم باس لەوە دەکات کە کاری جوانترین تەلارساز لە کاری کارامەترین بوونەوەر کە هەنگەکان کەنوو دروستدەکەن بۆ خۆ بەرهەمهێنانەوە، کاری تەلارسازەکە لە تەونی جانجاڵۆکە جواترە، چونکە تەلارسازێك بەر لەوەی دەست بەکارەکە بکات، بیر لەوە دەکاتە چۆن فۆڕمێك بە تەلارەکە بدات، بەڵام ئەمە دواجار بەرهەمی دەستی کرێکارە بەر لەوەی بەرهەمی تەلارسازەکە بێت، ئەم تێگەیشتنە لەنێوان هەنگ و جانجاڵۆکە وەکو کائیناتی بەشەری سرووشتی و کاری تەلارساز وەکو دیزاین کاری شار و دەوڵەت و رازاندنەوەی سیستم، لەجوانیناسییەوە سەرچاوەی گرتووە کە دواجار خەیاڵ بەرهەمی دەهێنێت، کێشەی هەرە گەورەی فەلسەفەی ئیستاتیکا ئایدیای نەگۆڕە کە مەبەست لە ئایینە.

دەبێ لەوێوە دەستپێبکەین کە جوانی ئاکتێکی سروشتییە، ئەو ئاکتەی ئەگەر چاوێکی هۆشیاری لە پشتەوە نەبێت ناتوانرێت ببینرێت، واتە جوانی ناپێورێت، چونکە ئەزموونێك لە رێگەی چەمکەوە دەرکی پێناکرێت و پێناسە ناکرێت، بۆیە خۆپاراستن لە لە چەمکسازی واتە ئەخلاقێك کە عەقڵ مەبەستێتی هاندەری بینین بێت بۆ چاو، ئەمە

بەشێکە لە تێڕوانینی چاوی هۆشیار بۆ سرووشت و کەرەستەکانی داهێنان.

لێرەدا مەودایەکی کاتی هەیە کە پێی دەگوترێت (بدیعی) واتە کاری داهێنەرانە، ئەم تێگەیە لەلای هەندێك بە تێڕوانینی شەیتانی ناودەبرێت، چونکە خزانی شتی بچووك واتە دونیای شتە بچووکەکان بۆ نێو دەقێکی گەورە و باڵا، واتە (الادب الرفیع) وەکو عەلی ئەلوەردی کۆمەڵناسی عێراقی دەڵێ (هەموو دەقێکی باڵا زیاتر لە تێڕامانێکی گەرەکە وەکو ئەوەی ئەدەبی یۆنانی و جاهیلی و ئەفسانەی کۆمەڵگەکانی وەکو هیند وچین و ئیتاڵیا و میسر و ئێران و هەموو دەوڵەتە رەسەنەکان، رەنگە هەر ئەمەش بێت کە زیاتر لە ئەفسانەیەك لە دونیای ئەو کۆمەڵگە رەسەنانە هەیە).

گەمەی زمان بەتەواوەتی بەشێکی گەورە لەپانتایی ئیستاتیکا داگیردەکات، کەچی سەیر لەوەدایە کە بەپێچەوانەی ئەو بۆچوونانەی سەرەوە، (فینگشتاین) فەیلەسوفێکی ناسراوی ئەم بوارەیە، پێیوایە زمان پێناسەیەکی گشتی نییە و لێکیش جیانەکراوەتەوە، ئەو دەڵێ (گەمەی زمان وەکو گەمەی کەرەستە پێویستەکانی ژیان وایە، خودی گەمە لێرەدا نموونەیەکی باشە بۆ بەکارهێنانی جیاجیاکانی وشەیەك، بۆ نموونە باسەکەش وەکو شەتڕەنج و زارو مار گەمەیە، بەڵام ئێمە دەتوانین قسە لەبارەی گەمەیەکی سۆسیۆلۆژیا، یان پڕۆژەیەکی کۆمەڵناسی بکەین، یان بڵێین خەڵك دەتوانن فریوم بدەن، یان بەپێچەوانەوە).

ئامانجی جوانیناسی هەمان ئەو تەباییەی هەیە بەڵام هارمۆنیای تێکستەکە ئەگەر سرووشت بێت یان کارێکی هونەری، مەبەستە جیاوازەکە دیاری دەکات، سڕینەوەی ناکۆکی نێوان ئەو دوو پانتاییەی کە ژیانی تاك و جهانبینی تاك دەگۆڕێت، لەلایەك ئەو ئازادییە دەپارێزێت کە دوور کەوتنەوەیە لە تێڕوانینی گشت، لەلایەکی دیکەوە بەرهەمی هونەری لەدەستی کۆمەڵگە و رواڵەتە ئەخلاقییەکان دەپارێزێ و نایکات بە موڵکی تایبەتی، ئەم هەقیقەتە بۆ پاراستنی جوانی هاوئاهەنگی یەکێتییەکی ماناداری هەیە بۆ هەردوو ئایدیاکە کە دژی چەواشەکردنی جوانی راستەقینەن لە تێکستی دەستکرد و سرووشتگەرایی لەلای هونەر.

بۆیە ئەو گەشەیەی کە سەرمایەداری لەرووی ئابورییەوە بە خۆیەوە بینیویەتی و هەموو فۆڕمە جوانەکانی لە جەوهەرێکی بۆشدا کۆکردۆتەوە و دایپۆشیوە، ئەمە پانتاییەکی خەیاڵییە لە پێناو کوشتنی ئەو واقیعەی کە جوانی بەرهەمدێنێ لە نێو دیاردە ناشیرینەکاندا، لێرەدا سەربەخۆیی لە ئایدیادا بۆ تێڕوانینی واقیعیانەی جوانی هەستی پێدەکرێت و دەزانین جوانی چییە و مانای چییە، لەحاڵێکدا رەنگە ئەم چەمکە زیاتر لە مانایەکی هەبێت.

پرسیار: کاتێ هونەر دەبێتە شێوەیەك لەهەڵچوونی بێداری و راگرتنی باڵانسی نێوان فۆڕم و جەوهەر و یەکخستنیان لە کارێکی دانسقەدا، لێرەدا رۆڵی زانستی جوانی بە چ ئاڕاستەیەك شرۆڤەی ئەو کارە هونەرییە دەکات بەپێی پێوانەیی سەردەم، دیارە بۆ هەر سەردەمێکیش پێوانەی تایبەت هەیە، لەکاتێکدا جوانی رێژەگەرایە و رەها نییە؟

سمکۆ محەمەد: هەموو شتێك راگرتنی باڵانسی گەرەك بێت، ئیستاتیکا بەهەموو جیاوازییەکانیەوە کە فرەییە لە پێناسە ئەمەی ناوێ، بۆ نموونە ئاو پێویستییەکی ژیانە و موفرەدە و زادەی جوانی سرووشتە، کەچی لەدەریادا دەیان هەزار ئینسانی خنکاندووە، کەوتنە خوارەوەی ئاو لە ئاسمانەوە یان لە پانتاییەکی دیارەوە، واتە کارێکی ناوازەی دەرەوەی ئیرادەی ئینسانە، ئەگەر مەبەست لە کاری سرووشتی بێت، بەڵام بەپێچەوانەوە پیسکردن و دەستکاریکردنی سرووشت کە کردەی ئینسانە، وەکو ئەو تێگەیشتنەی دەقی (فاوست) ی گۆتەی ئاڵمانی لێدێت کە دەبێتە کاری شەیتان و شتەکان و موفرەدەکان پیس دەکەن، لێرەدا شەیتان بەمانای بۆچوونی ئیسلامگەرایی نییە، بەڵکو ئەو شەیتانەی کە مانای دژە فەزیلەتە بۆ کردەوەی ئینسانە کە زۆر جار لەنێو شتە بچووکەکاندا زیاتر دەردەکەوێت، واتە لەنێو هەموو شتە جوانەکان شتێکی خراپ و ناشیرین زەق دەبێتەوە، بۆیە بەو پێیەی کە فۆڕم وتەزایەکە کلیلی سەرەکی جوانیناسییە و لەوێوە دوالیزمەکەی خێر و شەڕ جودا دەکاتەوە لەرووی ماناوە، هونەرناسی لێرەدا دەردەکەوێ کە ئایا وەکو یاسا وەزعی یە؟ یان سرووشتی؟، دەستکردی خودایە یان ئینسان کە پێی دەگوترێت داهێنان، یەکێکیان لەدەرەوەی ویست کردەی ئینسانە و ئەویتر ویستی غەریزی ئینسانە کە ئەمە موناقەشەیەکی ترە، بۆیە فیگەرێکی داهێنەرانەیە و بەکاری سرووشتی وەکو ماتریالیستی و بە کاری خودایی وەکو میتافیزیکی ناودەبرێت، هەروەك ئەوەی کە مایکڵ ئەنجیلۆ و بیکاسۆ و داڤینشی و رامبرانت و تێکستی ئەفسانەی یۆنانی و رۆمانی و سۆمەری و میسری و هیندی و چینی و تا دەگاتە رۆژهەڵات کە بریتیین لە هەردوو هونەری تەلارسازی سامەڕا و بابل و هتد. لە حاڵێکدا ئەمە جوانییەکی هەمەگیرە کە خودێکی تایبەتیان لە پشتەوەیە. هەروەك چۆن لە پشت دوا شێو خواردنی عیسا کە لیوناردۆ داڤینشی کردوویەتی و دەیەها تێڕامانی بۆ کراوە و فرۆید سایکۆلۆژیایانە قسەی لەسەر کردووە، کەسێکی حەتمییەتی مێژوویی و تێکست و چیها قسەی هونەری لە پشتەوەیە کە تائێستاش موناقەشەی لەبارەوە دەکرێت کە پێدەگوترێت جوانیناسی رەنج. واتە کەسێك رەنجی داوە بۆیە جوانی دۆزیوەتەوە لەدەرەوەی سرووشت، ئەمەیە جیاوازی نێوان رەها و رێژەگەرایی

جوانی.
ئەو هاوکێشەیەی کە لەنێوان موزیك و دەنگی سرووشتدا هەیە لە خوڕەی ئاو و دەنگی باڵندەکان و هتد، لە شوێنێکدا عەفەویيەتی پێوەدیارە، بەڵام کە ئەکادیمیا و نۆتە و بەرهەمی زانستی موزیکی تێکەڵ دەبێت، جوانییەکەی بە بارتەقای پێشووتری نامێنێت، چونکە بە ناڕاستەوخۆ سانسۆڕی تێدەکەوێت، من لەدژی ئەو سانسۆڕە قسەم هەیە، چونکە هونەر وەکو رەنگدانەوەی کردەی سرووشت وایە، وەختێك سانسۆر کرا، ئیدی لە بەهای داهێنانە نادیارەکەی کەمدەبێتەوە، هەروەها بۆ بیسەر و بینەریش چێژی نامێنێت، گەڕانەوە بۆ نۆستالیژیای زەمەنی هونەری دەستکرد و خۆڕسك بۆ بەردەوامی ژیان بەتایبەتی لە ژیانی کوردەواریدا، بۆ نموونە لاوانەوەی ژنێك و داکێك بۆ منداڵ و مێردەکەی یان ئازیزەکەی کە لەدەستی داوە، یان گەڕانەوە بۆ ژیان خاکێتی لە گوندنشیندا هەمان مەبەستی پێشووترمە لە بارەی لاسایکردنەوەی زەمەنی بەسەرچوو لەبارەی هونەری خۆڕسکەوە، یان دروستکردنی قالی و بەڕە و جاجم بۆ خەوتن و خۆ گەرمکردنەوە کە کاری دەستی بووە بەتایبەتی لەلای ژنان، نوستالیژیای هونەری کوردییە.
هەروەها دەبێ ئەوەش بگوترێت کە ڕێژەگەراییی بۆ هەموو دیاردەیەك کە پەیوەندیی بە هیومانیزمی عەقلییەوە هەیە راستە، چونکە دەرکەوتووە رەهاگەرایی دەرەنجامی بیری رەهایە کە سنوور بۆ عەقڵ و ژیان بەگشتی دادەنێت، ئێمە ئەمڕۆ لەبەردەم ژیانێکی نوێین ئەویش ستایلێکی دیکەی تاکگەراییە، ئەو پارادۆکسەی کە ئینساگەلێك خۆی دوور خستێتەوە لەسرووشت ئەوانەش کە خۆیان بە بەرهەمی سرووشت دەزانن و پراگماتیکی لە جوانی تێدەگەن، واتە سوودگەراکان خاوەن ئەم تێگەیشتنەن، ئەوەی کە ئەفسانە بۆمانی دەگێڕێتەوە و ئینسان بریتییە لە کائینێکی دیکەی دوور لەم نموونەیەی ئێستا هەیە، هەروەها ئەو چێژوەرگرتنەی ئینسانی ئێستا لەگەڵ رابردوو لە مەرجی ئەوەدایە کە چۆن بتوانین ئەو دوو جۆرە ئینسانە لەیەکتر جودا بکەینەوە، ئینسانی ئێستا کە رۆبۆتێکی بەکاربەرە و ئەوەی دوێنی ئینسانی راستەقینەی تێکەڵ بەسرووشت بووە. کەوابوو ڕێژەگەراییەکەش جێگەی گومانە ئەگەر بەراوردی بکەین بە تێگەیشتنی هۆشیارانە بو جوانی کە لەپشتیەوە عەقڵ هەیە.

پرسیار: چۆن بتوانین خوێندنەوەیەکی مەعریفی بۆ جیاکاری نێوان جوانی و ناشرینیەکان بکەین، وەك دوالیزمێك لەیەك کاتدا، وەکو دوو حاڵەت، ئایا ئەم جیاکارییە قورس نییە لەرووی مەعریفییەوە؟

سمکۆ محەمەد: بەڵێ زۆریش قورسە، چونکە دەرکەوت هەموو شتێك رێژەییە و رەها نییە، با لەوێوە دەستپێبکەم کە بۆچی ژیان بریتییە لە دوالیزم، هەروەك لە پرسیاری پێشووتردا باسمان لێوەکردووە، چونکە سەرەتا و بونیادنانی ژیان ئایین و ئەفسانەی نێو ئایین و دەسەڵاتە ئاینییە ئایدیالییەکان دایانمەزراندووە، ئەمە وای کردووە کە ژیان بۆ هەموو شتێك دابەش بکرێت و لەبەرامبەر هەموو کردەیەکی خێر، کردەی شەڕ هەبێت کە دژەکەیەتی، ئەگەر دوالیزم وەکو ئایدیالیستێك تەماشا بکەین، ئەوا دەبێ ناوی خێر و شەڕی لێبنێین، بەڵام من بڕوام بە دیالیکتیك هەیە بۆ سیستمی دژەکان، مادام ئیستاتیکا رێژەگەرایە، کەواتە جوانی هەیە و ناشیرینیش هەیە کە ئەمە ویستێکی سایکۆلۆژییە زیاتر، بۆیە لەبەرامبەر خۆشیدا، ناخۆشی و لە بەرامبەر جوانیشدا و ناشیرینی هەیە، ئەمەش زیاتر لە جیاوازی نێوان شەوو رۆژدا پەیدا بوو. بۆیە دەڵێم تێڕوانینەکە ئاینیی و تێگەیشتنێکی کۆنکریتی نەگۆڕە، بۆ نموونە میسرییەکان کاتی خۆی لە شوێنێکی زۆر هێمن و دوور لە کێشە دەژیان و هەموو شتێك دەستەبەر بوو، بەڵام بە هۆی نزیکییان لە روباری نیلەوە، ئیدی ساڵانە دوچاری لافاوو و کێشە سرووشتییەکان دەبوونەوە، ئەمە بووە هۆی ئەوەی ئەفسانە کەڵکی لێوەربگرێت بۆ دەسەڵات و قەناعەت پێکردنی خەڵك بەوەی روباری نیل دوو وێنەی جوانی و ناشیرینی هەیە، کاتێك جوانە کە ئارامی بە خۆیەوە دەبینێ و کاتێکیش ناشیرین کە توڕە دەبێت زریان بەرهەمدێنێت و لافاو هەڵدەستێت و دەبێتە مایەی لەناوبردنی هەموو کائینەکان، هەروەها ئەهرامەکانیش هەمان ئەفسانەی تراژیدی بەشەرییان لە پشتەوەیە کە ئێستا بۆتە جوانییەك گەشتیار سەردانی دەکەن.

با بێمە سەر نموونەیەکی تری دوالیزم بۆ دەربڕین لەسەر جوانی و ماناکانی دیکەی کە یادەوەرییە، بۆ نموونە ماڵ ئەو جێگەیەی کە شوێنی حەوانەوە و پاراستنمانە لە گەرمای هاوین و سەرمای زستان، ئەمە تێگەیشتنی کۆمەڵایەتییە بۆ شوێن، بەڵام بچینەیەکی دانەریشە لە نووسین و ئەدەب و هونەردا، بۆیە نوسەری جددی لەماڵەوە دەستپێدەکات چونکە ماڵی کۆن ماڵی منداڵییە و سەنتەری راهاتنمانە لە شتەکان و دیاردەکان، بۆیە هەرکاتێك دەکەوینەوە ماڵەوە لەدیاردەکان دەڕوانین کە لەژیانی ماددی دوور دەکەوینەوە، واتە دەبینە کەسێکی روحی، چونکە دیاردە هەستکردنە بە ئەمانەت و بەرگریکردن ی مرۆڤ لە دووتوێی ماڵدا، ئەمە ماڵ لە دوالیزمی تێگەیشتنی جوانیناسی و کۆمەڵناسیدا بە دوو مانای جیاواز خۆی دەنوێنێ، ئەم تێڕوانینە بە گشتی بۆ دەربڕین لەبەرامبەر شێوەی جوانی کە هونەر مانای چالاکیەکی جوانە و لە ماڵدا زیاتر بوونی

دەسەلمێنرێت.
دیوێکی دیکەی ئەم دوالیزمیەی ئیستاتیکا کە هەندێکجار هەستی پێناکرێت، نموونەی سووربوونە لەسەر پێداگیری ئاست نزمی و بەرزی، ئەم بانگەشەیە بۆ دیاردەیەکە کە گوایە عەقڵمەند و ئەپستراکتە، ئەمە ئەو دەقەیە کە پڕۆژەی فۆڕمی رەخنەیی جددی و رادیکاڵی لە سەرمایەداری گۆڕیوە بۆ بۆچوونی جیاواز و قبوڵکردنی ئەویتر کە وەهمە، ئەو ستایشەی کە ناڕاستەوخۆی بەشێکی زۆر لە بیرمەندانی رۆژئاوا دەیکەن بەرامبەر ئەم سیستمە نوێیە کە گوایە لایەنەکانی گەشەسەندنی تەکنۆلۆژیا و عەقلانییەت و گەشەی مرۆیی لە بونیادە ئابورییەکەوە سەرچاوەی گرتووە، فۆرمێکی وەزیفەیی هێندە ناشیرینە کە بە ئیستاتیکای رۆژ ناسراوە و لەکەمترین کاتدا و لە ریکلامێکی چەند رۆژەی هەڵخەڵەتێنەر بۆ فرۆشی کاڵا بەولاوە هیچی تر نییە، ئەم وەزیفەیە تابلۆ یان شانۆییەك یان جەوهەری شتێکی دیار نییە، بەڵام لە دیوی ناوەوەیدا و لە کولتوورێکی رۆژانەدا کە بەسەر ئینساندا سەپێنراوە، پێویستی بە شاهید نییە، سەرمایەداری دواهەمین سەپێنراوی بەسەر ئینساندا ئەو تێکەڵکردنە کولتوورییە یە کە هەم کەڵکی لە ئیشکالیاتەکانی بینیووە و هەم ئەو فۆڕمەش کە خودی ئینسانی پێ هەڵخەڵەتاندووە و گەرەنتی ژیانێکی نوێی پێداوە، مەبەستم لەو کۆنتڕۆڵەیە کە هەموو کایەکانی جیهانی گرتۆتەوە و ئینسانی ناچار کردووە بە فۆڕمی ئیستاتیکی تەماشای بکات و لەشوێنێکی دیکەشدا بەناوی فرە کولتوور و مێتی کەڵچەرەوە زەمینەی بۆ کۆبەرکێی نەتەوە و کولتوورەکان خۆش کردووە و خۆشی وەکو تەماشاکەری ئۆپێرا نیشانداوە بەناوی ئازادی یەوە.
بەهەرحاڵ دێمەوە سەر باسەکە بەتایبەتی، قسەیەکی فەلسەفی ئیدیالیستی هەیە کە دەڵێ (هیچ ئینسانێك و شتێکی ناشیرین نییە مەگەر خۆی ناشیرین بکات)، هەموو ئەو شت و کەرەستانە هەن، بەرهەمی سرووشتن و سرووشتیش هەم لەرووی ئیدیالیستی و هەم لەرووی ماتریالیستی یەك مانایان وەرگرتووە کە خاڵقەکەی دیار نییە، لەوێ خودایە کە هەڵە ناکات، لەلایەکی دیکەشەوە بوونێکە لەدەرەوەی ئیرادەی ئینسان کە هێزێکی دیکەی سرووشتە و هەڵە ناکات، کەواتە شتێك نییە بەناوی ناشیرین مەگەر لەرووئیای ئینسانی تاك رەهەندەوە بێت، چونکە لەلای ئەوان هەندێك شت بە رێکەوتنێك بە جوان ناسراوە و ئەوانی دیکە بە ناشیرین، بۆ نموونە سەگ لەلای کریستانی وەکو ئایین و کولتوور جوانە و لەگەڵ ئینسان پێکەوە دەژین کە ئەمە لە یارانی ئەشکەوتدا وەرگیراوە و قورئانیش باسی دەکات، کەچی لەلای رۆژهەڵات و ئاینی رۆژهەڵاتی و ئیسلام، بەبێ هیچ بیانوویەکی لۆژیکی سەگ کائینێکی ناشیرین و بەدە و لەهەندێ کاتیشدا جنێودان و قسەی

نەشیاوە، لەحاڵێکدا ئەم کائینە لەگەڵ ئینسان دەژی کەچی ئینسان بۆ خزمەتی خۆی بەکاری دەهێنێت ئەگەرنا بە کائینێکی ناشیرین و قیزەون تەماشای دەکات، ئەمە جیاوازییەکەیە لەنێوان هۆشاری و ناهۆشیاری و دوو گوتاری ئایینی جیاواز بۆ ئەو کائینانەی لەگەڵ ئینسان دەژین.

ئەو کاروانەی بۆ هەواری ئێمە نەچوو … نەوزاد مەدحەت

خوێندنەوەیەکی کورت بۆ کتێبێکی درێژ…..

ئەو کاروانەی بۆ هەواری ئێمە نەچوو، ئێمە ناونیشانی کتێبێکە کە لە ڕووی ئۆتۆبایۆگرافیاوە نووسەر توانیویەتی بەسەلیقەیەکی باشەوە گۆشەیەک لە مێژووی خەبات و چالاکی سیاسی شارێک لە زەمەنێکی دیاریکراودا بخاتە ڕوو، لە پاڵ ئەوەشدا بە پشت بەستن بەدەیان سەرچاوە باس لەدیارترین ڕووداوە سیاسەکانیی ساڵانی حەفتاکان و سەرەتای هەشتاکان دەکات لەکوردستان و عێراقدا.
شار: کەرکوک، زەمەن: نیوەی دەیەی کۆتایی هەفتاکان تاکوو ناوەڕاستی هەشتاکان، ڕێکخراوی سیاسی: کۆمەڵەی مارکسی لینینی دواتر ناوەکەی گۆڕا بۆ کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان.
ئەم کتێبە لە لایەن سالار ڕەشیدە وە نووسراوە بە قەبارەی ٦٠٢ لاپەڕە.

ناوەڕۆکی کتێبەکە:

چەقی ئەم کتێبە قسەکردنە لەسەر ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە و خوێندکاران وە بە تایبەت کۆمیتەی ئاگر کە یەکێک بووە لە ڕێکخستنە نهێنییەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان لەشاری کەرکوک. ئەم ڕێکخراوەیە تەمەنی کارکردنەکەی زۆر کورت بوو، بەڵام مانەوەی لە یادەوەری هەموو ئەوکەسانەی لەو ڕۆژگارەدا عەوداڵی کاری سیاسی بوونە یان تینووی هەواڵی چالاکی دژ بە دەسەڵاتی بەعس بوون لە شاری کەرکوک، کەڵەکەبوونی ڕۆژەکان و غلەربونەوەی ئەو ڕۆژانە بە باوەشی مێژوو ناوی کۆمیتەی ئاگر و کوڕە گیان لەسەر دەستەکانی لە یادەوەرییاندا ڕەش ناکاتەوە.

نووسەر لەم کتێبەدا بەوردی چۆتە سەر فیگیورە سەرەکەکانی کۆمیتەی ئاگر و کارەکانیان و بەشێک لەو چالاکیانەی دژ بە دارو دەستەی ڕژێم ئەنجامیان داوە چ لە شاری کەرکوک یان دەرەوەی کەرکوک.
کاتێک کارو چالاکییەکانی ئەم کۆمیتەیە ڕوو لە هەڵکشان دەکات و زوو زوو دەست لە پیاوان و دارودەستەی ڕژێم دەوەشێنن، ئەمە وا لەدەزگای ئەمنەکان دەکات بەوردی بەدوای سەرەداوەکەوەبن بە ئاشکراکردنی ئەو کۆمیتەیە، ئەوە بوو ڕژێم توانیتی کەسێک دەسگیر بکات بەناوی عەلی مغاویر و ئەویش تەواوی نەخشەی ڕێکخستنەکەی خۆی ئاشکرا دەکات بەدەزگا ئەمنەکان و لەڕەوە لێدانە کوشندەکە بەر کۆمیتەی ئاگر دەکەوێت و کۆمەڵێکی زۆر لە ئەندامانی دەسگیر دەکرێن و زۆرینەیان لە سێدارە دەدرێن یان بزر دەکرێن.
خوێنەر پاش خوێندنەوەی ئەو مێژووە لە چالاکی و شێوەکاری چالاکی و ڕێکخستنەکان زیاتر بۆی ڕوون دەبێتەوە ئەوانەی خۆیان بە سەرکردە دەزانی و سەرکردایەتی ئەو تەقوتەقەیان دەکرد کە ناویان لەنابوو شۆڕش، چەندە بەدەربەست بوونە لە بەرانبەر ژیانی ئەو هەموو لاوە خوێن گەرمە، چۆن هیچ ڕاهێنان و ئامادەسازییەکیان بە شێوەو چۆنیەتی کارەکان نەکردووە، بەڵکوو تەنها بە پشت بەستن بە زانیارییە تاکە کەسەکان کارەکان ئەنجام دراوە.
ئەوەی ناویان لەنا بوو شۆڕشی نوێ بە غەیری چەواشەکردنی خەڵک و بەلاڕێدابردنی ئەو بزووتنەوە ڕادیکاڵییەی کە خەریکی خۆ ڕێکخستن بوو بە تایبەت لە نێو شارەکاندا لەسەر بنەمای تێگەشتن لە ماهیەتی دواکەوتوانەی جوڵانەوەکەی بارزانی و شکستی سیاسی شوعەکان لە عێراق شتێکی تر نەبوو. واقعیەتی ئەمڕۆیان و هەموو ئەو یادەوەرییانەی کە لەدەمی زۆرێک لەکەسایەتییەکانی خۆیانەوە نووسراون و وتراون گەواهی ئەم ڕاستییە دەدەن.

لەم کتێبەدا کۆمەڵێک ناوت بەر چاودەکەوێت هەست دەکەیت ئەمانە پڕبوونە لە خۆڕاگری، ماندوونەناسی، دڵسۆزی، چاونەترسی و ئامادەی قوربانیدان! ئایا ئەم سیفاتانە خۆڕسک بوونە یان پەروەردەی دیدگایەکی سیاسی؟ وەڵامەکە هەرچییەک بێت ناتوانین باز بەسەر ئەو ڕاستییەدا بدەین کە ئەم ئینسانانە لە کات و شوێنەکی هەڵەدا توانا و هێزیان بەهەدەر چوو.
نووسەر لە پاڵ گێڕانەوەی مێژووە سیاسەکە، دەستی مناڵیمان دەگرێت و بەناو گەڕەک و بازارو دوکانەکانی شاردا ئەو دوکانانەی کە پێمان وابوو هەرچی شتی ئەم دونیایە هەیە لەسەر ئەو ڕەفانەی شوێنەکیان بە چێکراوە، پیاسەیەکمان پێدەکات و جارێکی تر ئاشنامان دەکاتەوە بەشتەکەکانمان و چاوی ئەمڕۆمان لە سەر سەرنجەکانی دوێنێمان

ڕادەمێنێت. ئەو دوێنێیەمان پیشان دەدات کە شار هێشتا باڵە خانە بەرزەکانی سێبەریان نەخستۆتە سەر دارە بییەکانی و خانووە زۆر و زەبەندەکانی سەوزاییەکانی شاریان هەڵنەلوشییەوە و سەرچاوەکانی بژێوی ئینسان دەکرێت ئامرازەکانی لادێبن یان شار.

سەرنجەکانم:

▪ یادەوەری:

ئەم کتێبە لە ژێر ناوی یادەوەری تەسنیف کراوە وەلە لاپەڕەی یەکمدا نووسراوە یادەوەری. بەڕای من وشەی یادەوەری ئەو ڕەفە نییە ئەم کتێبە جێی تێدا بێتەوە چوونکە دەکرێت گێڕانەوەی بەسەرهاتێک یان چەند ڕووداوێک لە مێژوویی▯کی دیاریکراودا وەک یادەوەری بگێڕدرێتەوە، بەڵام ئەم کتێبە زۆر لەوانە زیاتر ڕۆشتووە لە باسەکانیدا وە هەموو ئەو بنەمایانەی تێدایە کە لە زمانی ئینگلیزیدا پێیدەوترێت Autobiography ڕەنگە وشەی خۆنووسینەوە نزیکترین وش▯ بێت بۆ ئەم تەرزە لە نووسین.

▪ ناونیشانی کتێبەکە:

ناونیشان ئەو نیوەدێڕەیە یان ئەو ناوەیە کە دەبێتە یەکەمین بەرکەوتەی نێوان خوێنەر و نووسەر، هەر ئەم بەریەک کەوتنەیە زۆرجار پاڵ بە خوێنەرەوە دەنێت بۆ کڕین و خوێندنەوەی کتێبەکە، هەرچەندە وتەیەکی باو هەیە کە دەڵێت: کتێب ب▯ بەرگەکەی هەڵمەسەنگێنە، بەڵام لەگەڵ درووستی ئەم وتەیەشدا هێشتا ناونیشان و بەرگ سحرێکی تایبەتی خۆیان هەیە بۆ خوێنەر بەتایبەت ئەگەر پێش وەخت نووسەرت نەناسیبێت یان باسی کتێبەکەت بۆ نەکرا بێت.
ئەوەی چۆن ناو نیشان هەڵدەبژێردرێت یان چەندە گرنگە پەیوەندی بە ناوەڕۆکی کتێبەکەوە ه▯ بێت ئەوە باسێکی ترە.
ئەو کاروانەی بۆ هەواری ئێمە نەچوو، بەڕای من یەکێکە لەو ناونیشانە جوانانەی ئەو ڕیزە لە کتێبی یادەوەری کە لەم ساڵانەی دوایدا کەوتنە کتێبخانەی کوردییەوە.
ئەو کاروانەی بۆ هەواری ئێمە نەچوو، پەیوەندییەکی قوڵی بە ناوەڕۆکی کتێبەکەوە هەیە، واتە نووسەر کۆی ئەو هەموو بەسەر هات و کار و راوەدوونان و دڵە ڕاوکێ و تێداچوونانەی ئەو هەموو لاوە دڵسۆز و خوێن گەرمانە کە ل▯ پێناوی ئامانجێکدا خەباتیان کردووەو قوربانییان بۆی داوەو پێیان وابووە ئەمە ئەو شۆڕشەیە کە هەڵگری خەون و ئارەزووەکانیانە، بەڵام ئەنجام دەردەکەوێت کاروانچیانی

ئەو کاروانە کاروانچی نەبوون بەڵکوو کاروان کوژە بوون. خوێنەر لەمەی ئەم ناونیشانەوە ئەوکاروانەی بە هەواری ئەمە نەچوو هەر زوو بیرەکەی ئەوەی لا درووست دەبێت کە نووسەری پشت ئەم کتێبە ڕۆژگارێک بە حەماس و بەوایەکی قووڵەوە ژیانی خۆی بە تەرخان کردبوو ئیتر هاوشانی ئەو بزووتنەوەیە ناڕەوات و لەوەیان یەکلابەتەوە کە ئەو کاروانە بە هەوارەکەی ئەم نایەت واتە ئەو دونیایەی کە ڕۆژگارێک لە خەیاڵدانی نووسەردا بنیات نرابوو لەسەر ئەو بزووتنەوەیە، بۆیە دەتوانین بڵێین ناونیشانەکە دەربڕی تەواوی میتۆدی فکرەکەی نووسەرە.

▪ ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە

نووسەر لە باسی ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەدا باس لە خەتی شەهید سیروان دەکات. لێرەدا پێم باشە ئیزافەیەک بخەمە سەر ئەو باسەی کە پێدەچێت بەهۆی نهێنی کاریەوە لەو سەردەمەدا ئاگاداری هێڵەکانی تری ڕێکخستن نەبووبێت لە شاری کەرکوک. هێڵێکی تری ڕێکخستن هەبوو هەر بەناوی خەتی ڕێکخستنی شەهید سیروان کە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە تیپی ٥١ی گەرمیانەوە هەبوو. تا ئەو شوێنەی من ئاگاداربووم ئەم خەتە ڕێکخستنەکانی خۆی سەرباری شاری کەرکوک و دەوروبەری گەیاندە ڕومادی و دوزو بنار گل تا ئاوای کۆشک ڕۆشتبوو. ئەم خەتی ڕێکخستنە لە پێش ٨١ ەوە چ کادرێکی سیاسی لە تیپی ٥١ی گەرمیان سەرپەرشتی ئەو خەتەی دەکرد ئەوەیان نازانم، بەڵام پاشتر لەلایەن حەسەن مەلا قادر ناسراو بە (شاهۆ) و دوواتر خەلیل سابیر سەفی ناسراو بە (جوتیار) و پاشتریش خەلیل دەروێش ناسراو بە (بەستوون)ەوە سەرپەرشتی دەکرا تا کۆتایی ساڵی ١٩٨٥. من (نەوزاد مەدحەت) لە چەند ساڵی دوایدا پاش چوونە دەرەوەی فریاد تاڵەبانی ١٩٨٢ەوە بەرپرسیارێتی ئەو هێڵەی ڕێکخستنم گرتبووە ئەستۆ لە شاری کەرکوک کەمن لێرەدا ناچمە سەر تەواوی وردەکارەکانی چۆنیەتی کارو ژمارەو ناوی ئەندامەکان ئەوانەی لە ژیانداماون یان شەهید بوون. لە کۆتایی ١٩٨٥ پاش هاتووچۆکردنی زیاترمان بۆ سنوورەکانی پێشمەرگەو ڕۆشنبوونەوەی زیاتری چوارچێوەی کاری سیاسی ینک بەتایبەت لە مفاوەزاتیدا لەگەڵ حکومەتی مەرکەزی و زیاد بوونی هەژمونی باڵی شەشگەڵان لەسەر ڕێکخستنەکانی کۆمەڵە لە سنووری ٥١ی گەرمیان، بەمان ڕوونبووەوە کە کۆمەڵە تەنها قاوغێکی سیاسییەو هیچی تر. بۆیە ئەمەش لای خۆمانەوە پەیوەندی ڕێکخستنی خۆمان پچڕاند و چەندین جار لەلایەن شەهید بەستوونەوە چ بە نامە یان هەواڵی زارکیانە داوای دیداری کرد، بەڵام ئەمە یەکلا ببوینەوە لە وازهێنانمان و

بەدەم داواکەیانە نەچووین.

• زمان

زمانی گێڕانەوە هەمیشە زمانێکی سادەیە چوونکە زۆرتر هەڵسوکەوت لەگەڵ گێڕانەوەی ڕووداوەکان دەکات چ لە زمانی خۆیەوە بێت یان کاراکتەرەکانی ناو یادەوەری نووسەر.
زمان لەم کتێبە هەمان ڕۆڵی پێدراوە لەلایەن نووسەرەوە. لەکاتی خوێندنەوەدا کەمەڵێک وشەمان بەرچاو دەکەوێت کە تا ڕادەیەکی زۆر چوونەتە خانەی فەرامۆشکردنەوە، بەڵام نووسەر جارێکی تر تیشکی خستوونەتەوە سەر و لە شوێنی پێویستدا بەکار هێنراونەتەوە. ئەو وشانە شایەنی ئەوەن ڕۆح بەبەریاندا بکرێتەوە یان نا، ئەوە باسێکی زمانەوانییەو لێرەدا جێینابێتەوە، بەڵام من بە خۆم بڕوام بە مەرگی وشە هەیە بەتایبەت لە بواری نووسیندا چوونکە پرۆسەی نووسین جگە لە پەیامەکەی خۆی ئەرکی بەستاندراکردنی زمانەکە و گەشەی زمانیشی لەسەرە بەتایبەت لە وشە سازییدا.
سەرنجێکی ترم لەسەر زمانی نووسینی ئەم کتێبە ئەوەیە کەمەڵێک وشە خزێنراونەتە ناو نووسینەکەوە لە زمانەکانی ترەوە لەکاتێکدا هەمان ئەو وشانەمان هەیە بە فۆرمێکی جوانتریش. دیارە زمانی ئەم کتێبە لە ڕووی جوانییەوە بەراورد ناکرێت بەو پاشاگەردانییەی میدیای ئەوڕۆی کوردی.

قەبارەی کتێبەکە:

ئەم کتێبە وەک ئاماژەمان پێدا ٦٠٢ لاپەڕەیە، دەکرا ژمارەی لاپەڕەکانی کەمتر بوایە، ئەویش لەڕێگەی خۆلادان لە نووسینەوەی بەشیک لەو میژوانەی کە لە شوێنی تردا بە درێژی باسیان لێوەکراوە، یان هەست بە دووبارەبوونەوەی بەشێک لە بەسەرهاتەکان دەکرێت جارێک لەلایەن نووسەرەوە، جارێکی تر لەلایەن کارەکتەری نێو ڕووداوەکانەوە.

لە کۆتاییدا دەتوانم بڵێم دەتوانرێت ئەم کتێبە وەک پاسپۆرتی خەباتی سیاسی و بەرخۆدانی شارێک لە مێژوو زەمەنێکی دیاریکراودا کە ناوی کەرکوکە تەماشابکریت.

نەوزاد مەدحەت
٢٠/٠٩/٢٠٢٠
تۆرنتۆ

دەستەڵات و بنیادی بەدبینی کولتوری … جوتیار

تاوانکاری وەک چەمکێکی سایکۆ-سۆسیۆلۆژی کاتێک دەگاتە چڵەپۆپە لە کۆمەڵگادا، ئەوکاتەی (Legitimation) مەشروعیەتی دەستەڵات و حیزبی سیاسی دەچێتە ناو بیرکردنەوەی تاک و لە ناو هەموو وەترەکانی ووشیاری و هەڵچوونە فیکری و ڕۆحیەکانماندا جێگیر دەبێت، ئەوکاتەی حیزب و دەستەڵات دەبێت بە بەشێک لە بەهاو تەکنیکە بە ئیتوانێ کۆمەڵایەتیەکانمان دەکرێت.
ژن سوتاندن، پیاوکوشتن ، تەقاندن، دەستدرێژی ، ڕفاندن و سەربڕین، تازەترینیشیان جنێودان و سوکایەتیکردن، کەوتنە سەرئەژنۆ و گریان و پاڕانەوەو خۆ بچوککردنەوە و دەرچون لە جوغزی ڕاستەقینەی مرۆڤبوون، خەریکە ببێتە خەسڵەت و دیاردەیەکی گشتگیر لە کۆمەڵگای کوردستاندا، کە دەکرێت وەک دیاردەیەکی زۆر نا کولتوری پێناسە بکرێت، ئەو شەرایتە کۆمەڵایەتیە کاتێک دێتە ئارا کە دەستەڵات و هێزەکەی وە هەروەها ئەپۆزیسیۆن و میدیاکەی بە ئاگایەوە سیستەمێک بە بە سەنتڕالیزەکردنی دنیابینی خۆیان بنیاد دەنێن و لە ڕێگایەوە خەڵکی تەکنیکە بە ئاریشەیەکی هەرزانی دیدگا سیاسی و ئیدیۆلۆژیکیەکانیان دەکەن و وەپێکیان دەخەن لە هەر جوڵەو گۆشەیەکی سروشتی و کۆمەڵایەتی خۆیان.
فاکتە بونیادەکانی تاکێکی ئیرادەگەرو ئینسانی ؛ پەیوستە بەر لە هەر شتێک کولتورێکی ئیرادەئامێزو جیهانبینیەکی ئینسانی بە دەستە بەربکرێت، پەیوستە دەوڵەت ئەگەر هەبێت، ڕایەڵەکانی (کولتوری سەنتراڵ) وەکوو چەمکێکی پەروەردەو بونیادی بە کۆمەڵگاو تاکەکانی بەرهەمبهێنێت، (کولتوری سەنتراڵ) وەکوو جێگرەوەی ڕەوایەتی قودرەت و دەستەڵات، دەتوانێت ڕۆڵبگێڕێت لە پێگەیاندن و سەرپێخستنی نەوەیەکی کاراو کۆمەڵگایەکی کراوەو بە توندوتیژی و دنیابین.
با ئێمە باسی کولتور لە ڕوانگە تەقلیدی و شاراوەکەیەوە نەکەین ، با ئەو پرسانە ئاراستە بکەین کە کولتور وەکوو چەمکێکی زیندوو و ئامادە دەتوانێت چ ڕۆڵێک دروستبکات لە بونیادی مرۆڤێکی هۆشیار؛ ئیرادەگەر و وابەستە بە بونیەویەتی خۆی و کۆمەڵگاکەیەوە.
پرسیارکردن لەسەر جەوهەری کولتور هەمیشە وایە کە ئەوەی پەیوەندی

ب کولتورو هی مرق ناتوانت وکوو خی نیشانی بدات، چونک کمگا خی کولتور برهم دنت و وکوو دیاردیک دیخات دروی خی و نمایشی دکات، ئوی ک ئستا ل کوردوستان وودات ئومان ب دسلمنت ئوی دگوزرت ل پیوست ب ژیانی خکو بریتیی ل نمایشی راستقینی خراپترین جری بها کولتوریکان.

کولتور وکوو میکانیزمکی کاراو برجستی، وکوو بشک ل مژوو و سسیلژیای مرق ل جو گشکردنداین، ئوش لژر هژمووونی برخوردو جو ئقلیکانی مرق وکوو هر چمککی تری کمایتی.

کولتور تنها باسی مرق و هسوکوتکانی نیی، بلکوو درنجامکی نباوی برهم کمایتیکانی ئینسان و سروشت ب بونیادو دروستکردنی ئیرادی کمگا، دکرت ئوانی دوت و دزگاکانی بنیاد دنن، ئوانی ایی یاساو ساکان کدخن؛ کولتورکی هیومانیستی سرتاپاگیر ب بنیادنانی کمگایکی پ ئیرادو ناتوندوتیژو ئارام فراهم بکن.

بیرکردنو .. ئق و م.. دین و ئیلاهیت،.. هزرگرایی و فلسف،.. ئوان هموویان برهمی تکی ئاوزگرایی مرقن، بی ناکرت مرق وکوو درهاوشتی کولتور سیر بکرت، بکو تواو پچوانکی دروست ک کولتور ب هموو دیاردکانیو مرق برهمی دنت و ئاوتی دیدگا فیکری و ئیدلژیکیکانی خی دکات.

ئو پرسیاره هندکجار وبوی خکانی پنابرو کچری دکرتو لو کمگایانی ک دبت ب ووتی دوومیان و تیدا نشتجدبن، نمونی ووتانی ئروپای ئاوا ، کاتک لت دپرسن (ت سر ب کام کولتوریت)!؟، بونیادی هز و هندی پرسیارک ئو نیی، بکو ئوان مبستیان بزانن (ت چی کولتورک پشکش دکی یاخود چی مک دبخشیت)!!

ک زانایکی ئینسرپلژی بریتانیی ددت، Oliver Scott

ل سرتاسری جیهاندا خکی بشدارن ل بونیادی سیمبوکی می هاوبش، کواتگیشتن ب کولتورو ئیرادیکی دادگرا بچی دبت قورس بت و کی دروست دبت)، تککردنی م ب بها کولتوریکان، دمانگینت ب فهمکی بای مریی و لگایو دتواندرت ستراکچری بوونکی مریانی ب کمگا دستبربکات، هروکوو ئوی ک ل کمگا پشکوتوو و لیبالکاندا بدیدکرت و بردوامیش هو ددرت ل گای دزگا مریی و مدنیکانو ئو چمک بکرت ب بهایکی جیهانی و سرتاپاگیر.

کولتوری ئیرادەو مرۆیی کە دەتوانێت هاوسەنگی لە ناو هەموو چینە جیاوازەکان□دا بخ□ولقێنێت، لە فەلسەفەی دووانەی (دەوڵەت و سیاسەتدا) لە کۆم□□گ□ای کوردستاندا لە سایەی دەستەڵاتی ت□ تۆتالیتاریستەکانیدا تەنها بەشێکە لە جوانکاری هەیکەلی حیزب و موقەدەساتەکانی ، کە ناتوانێت لە کولتوری تاوانکاری و ڕوخان و بێ ئیرادەکردنی مرۆڤ زیاتر شتێکیتر پێشکەش و نمایش بکات کە کۆمەڵگا بە دەستیەوە کەوتۆتە قەیرانێکی قوڵی کولتوری-مرۆیی گەورەوە، دەرەنجامی ئەوەش خەریکە تاوانکاری و توندوتیژی لە ناو هەموو یەکەکانی کۆمەڵگاو پەیوەندی و هەلسوکەوتە کۆمەڵا یەتیەکانی ئێمەدا ڕنگدەداتەوە، پەیوەندیەکانمان نەک بە جەستەو فیزیک و هەست و تێڕوانین ، ب□□ک□و ت□نانت لە ناو سۆشیال میدیاشدا هەڵگری شوناسێکی تاوانکارانەن، لە تێکشاندنی یەکتر و بێقیمەتکردنی بەهاو دیاردە کولتوری و ئینسانیەکان، من پ□م□وایە ئەوە (بەدبینی کولتوری) و دیپرۆسیۆن و تێکشکانێکی سەرتاپاگیری کۆمەڵا یەتی و سیاسیە کە ئەو کۆمەڵگایە بە گەورەو بچوکەوە بە هۆی کولتوری دەستەڵات و حیزبگەراییەوە ڕووبەڕوی بۆتەوە.

دووبارە پێناسەکردنەوەی کوردبوون ... ستیڤان شەمزینی

ناوی کتێب: دووبارە پێناسەکردنەوەی کوردبوون
ئاوڕدانەوە لە دوێنێ.. هەنگاوێک بۆ سبەی
نوسەر : ستیڤان شەمزینی
زنجیرەی حەوتەم
ساڵی باڵوکردنەوە: 2020
دیزاینەر: ڕەوا بورهان
ناوەندی چاوی کورد بۆ پەرەپێدانی سیاسی

بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێر□ بکەن ....

“کتێبی تەکنیکی گۆشەنیگا لە ڕۆمانەکانی بەختیار علی دا” لە نێوان ویست و پێویست دا … دڵشاد کاوانی

“کتێبێک بۆ نووسەران”

“کتێبی تەکنیکی گۆشەنیگا لە ڕۆمانەکانی بەختیار علی دا” ی د. مستەفا سالح مستەفا خرواتانی یەکێکە لە کتێبە نایابەکانی ڕەخنەیی کە گرنگی بە شێواز و تەکنیکی نووسین لای نووسەران و دیاری کردنی گۆشەنیگا لای نووسەران دیاری دەکات. ئەم کتێبە دەتوانم بڵیم ڕاستەوخۆ بۆ نووسەران نووسراوە و دەکرێ وەک رێبەرێکی نووسین یاخود سەرکەوتنی پایەکانی نووسین لای نووسەرانی کورد دیاری بکرێ . بەدەر لە وەرگێڕان زۆرن ئەو کتێبانەی بۆ خوێنەرانی کورد دەنووسرێن بەڵام کەمن ئەو کتێبانەی بۆ نووسەران دەنووسرێن، هەر بۆیە من وەک خۆم سوودێکی زۆرم لەم کتێبە زانستییە بینی هەرچەندە من ناچمە سەر ناوئاخنی لایەنی پلەی زانستی و ئەکادیمی کتێبی گۆشەنیگا، بەڵام ئەم کتێبە خوێندنەوەی بۆ نووسەران خۆی لە زەروورەت دەبینێتەوە. چونکە نووسەر زیاتر لە (١٠٠) سەرچاوەی جیهانی و (٣٧٩) پەڕاوێزی وەک بنەما بۆ بیر و ڕاکانی بەکار بردووە.

بەمەش ئەرکیکی قورسی لە ئەستۆی نووسەران کەم کردۆتەوە، کە بە ئاسانترین شێوە نووسەران دەتوانن وەک بنەمایەکی زانستی پشتی پێ ببەستن، هەرچەندە ئەم کتێبە لە ناو و ناونیشانەکەی تایبەت کردووە بە تەکنیکی گۆشەنیگا لە ڕۆمانەکانی بەختیار علی دا، بەڵام نووسەر ڕاستەوخۆ ڕووی لەسەرجەم نووسەرانی کوردە و لە خەمی جوانووسی و ڕێک نووسی نووسەرانی کورد دایە، تاڕادەیەکی زۆر خرواتانی سەرکەوتوو بووە لەوەی کە زانیارییەکانی ورد و درشت بە نووسەران بگەیێنی. بەتایبەتی دیاری کردنی گۆشەنیگا وەک چەمکێکی نا ئاشنا بە نووسینی کوردی، هەڕچەندە نووسەر خۆشی ئەو دەخاتە ڕوو

کە بەر لەو چەند تێزی تر لەم بارەوە نووسراون، بەڵام هیچیان بە ئەندازەی تەکنیکی گۆشەنیگا لە ڕۆمانەکانی بەختیار علی دا لە ڕێباز و ڕێچکەکانی گۆشەنیگا لای نووسەرە جیهانییەکان بەو ئەندازەیە قووڵ نەبوونەتەوە.
جگەلەوەی کە د. مستەفا لە هەردوو قۆناغی کلاسیک و رۆمانسییەت، هیچێک لە دیدگاکانی سەرکەوتوو، شکستخواردووی لەبیر نەکردووە، گۆشەنیگای لە سەرجەم ژانرەکانی چیرۆک شانۆنامە و ڕۆمان و دراماشی دەگرێتەوە. هەر بۆیە بە دیدگای من بۆ چییڕۆکنووس و ڕۆمانووس وشانۆنووس و سینارستەکانی کورد زۆر گرنگە بۆ سەرکەوتنی دەق لە گیڕاونەوەدا پێویستە ئەم کتێبە لە یاد نەکەن. ئەو نووسەرە جیهانییانەی کە خرواتانی دیقەتی لێگرتوونە لەوانە بۆرس زۆزبەنیسکی ڕووسی و ئیینبۆس و تۆدۆرۆف و نورمان فریدمان و هنری جیمسجۆن، بۆیۆن، بیرسی لوبوک، کلیس بروکس، جۆن بۆیۆن و روبێرت بن وارین. ئەوی جیگای سەرنج بوو لای من بەشێک لەو نووسەرانە درێژەی هەمان قوتابخانەی پیشووترن و کە لە ئەفلاتون و ئەرستۆوە دەستپێدەکات و بەشێکیشیان دژی ڕێچکەی یەکتر بوون.
بەمەش د. مستەفا توانیویەتی بەرچاو ڕوونیەکی تەواو بخاتە بەردەست نووسەرانی کورد، کە پشت بە کام قوتابخانە و ڕێچکە و دیدگای گۆشەنیگاکان ببەستێ. ئەوەی ڕاستی بێت دەبێ ئەو راستییە بڵێین نووسەرانی کورد زۆر بە چڕی لەسەر ش□و□□ و شیواز وبونیاد وەک گێڕەوەی ڕووداوەکان وەستاوون. هەر بۆیە دوای ئەم تێزە دەشێ گۆشەنیاش ببێتە بەشێک لە گەشەسەندنی هونەری تەکنیکی گێڕانەوە لای نووسەرانی کورد

دڵشاد کاوانی

شاری شین و دوو شیعری تر… ژیار ئەسوەد

شاری شین

بەفری شینی ڕۆژ، شەوی ماتەمی دەهێنێتە ئافراندن.

ئەمێستا تەنیایەک لەسەر ڕۆخی ڕووباری سێن ڕاوەستاوە و بوتڵێکی بەتاڵی بەدەستەو□ یە.
لە شەوێکی ئاوها نووتەک، گڵۆپی دوو چاوی مەست هەر بەشی ئەوەندە دەکا کۆمەڵێ سیمای سپیهەڵگەڕاو و مەنگ ببینێ.
جلوبەرگی تەڕیش بەسەر ڕووی ڕووبارەوە مەلە دەکەن.
دەڕوانێ: تابووتێ، بزەیەکی مێیینەی فریودەری لەسەر لێوە.
دەبیستێ: لەگەڵ کرانەوە زریکەی لێوە دەرد□ پەڕێ.
شەو بە پێخاوسی ڕادەکا؛ سپێدەیە و شوێنەواری تابووت بووە بە مێژوو.
ئاوکوژێنەرەوەکان ئاگر بە شەختەبەنددا دەکەن؛ ئامبۆڵانسیش خەریکە تەرمێک و بوتڵێکی بەتاڵ هەڵدەگرێتەوە.

ئۆپەراسیۆن

لە شاری دروستکراو لە تەپوتۆز، ناوەکەی داتاشراو لە خۆڵ: ئارابخا، لە بازاڕەوە بە کیسەیەکی پڕ شیعرەوە دەگەڕامەوە ماڵ؛ هەندێ کەرەستەی ئەوتۆم پێ بوو بۆ ئەم شیعرە نوێیەم. ناکاو پاسەکەمان وەستا و سەربازێکی دەموچاو پێچراو چەشنی تێرۆریست هات و دەتگوت بەدوای تێرۆریستی هاوچەشنیدا دەگەڕێ. هەر بە بینینی چەکە درێژەکەی ناو دەستە ڕۆبۆت ئاساکانی، بیرۆکە هەڵفڕی و بووە هەڵم بە بنمیچەکەوە. نەموێرا هەستمە سەر پێ بیگرمەوە، نەکا بە فیشەکێک خوێنم کانیلەی سەر خاشاک بێ. ناسنامەکەی پشکنیم و پێی دامەوە. ئۆپەراسیۆنەکە ئاسان تێپەڕی، بێ پرسیار لە بنەچەم کە دەگەڕێتەوە بۆ وشە و بێ پرسیار لە شوناسم کە نیمە. دواجار کاسەی سەرم هەڵدایەوە کەرەستە نەمابوو، تەنها: سەربازی ڕۆبۆت، چەک، ناسنامە و شیعرێکی هەناو بەتاڵ.

ڕووخان
(یان شیعرێک بۆ دایک و باوکان)

هەموو
سەرەتایەک
لە
قابیلەوە
دەستی
پێ
کرد.

هەموو
ئێمە
لە
خوێنی
ڕژاوی
ها بیلەوە
ئا فراین.

ئــاونشین: ▯نت▯ر▯ت ... ه▯نــراوە: جەلال عەبدوڵا ساڵح

١
نیوەشەو
کوشتی
شەپۆلێکی شێت
بێچووی
نەوڕەسێک
ئیتر هەرگیز
نهێنی خۆی
نەووت
بە ئاو
2
“مارف”ی هاوڕێم
خەڵکی ڕۆژهەڵات بوو
حەزی لە کچێکی
ڕەش پێست بوو
بەشەو
غەریبی یان ڕاودەنا
بە ڕۆژ
“هەتاو”یان ئەدواند
ئەوینی یان
گوڵێک بوو

لە ماڵى
شيعر
3
ڕۆژهەڵاتيم
ماڵى شەيتانەكان
گەڕام
بۆ تەنيايم
پێينەوتم
دۆست□يقسكى
٤
چل "ساڵ"ە
بيرەوەريم
ملوانكەيەكە
وا لە ملى
گوندەكەم
:

هەر يادێكت ڕۆحسوتانێكە ... شيعر/ كاوە عوسمان عومەر

كە تۆ ئەڕۆيت
كەشتيەكى تێكشكاو جێ دەمێنێ
مەرگ لە هەموو شوێنێكە
گەمە بە شتە جێماوەكان ئەكا
هەر ديمەنێك بە بێ بوونت
زامى قووڵى برينێكە
....

لە ژەهرى تاڵى..
،، لەدەستدانێكتا
كازيوەيەك،،
ئەكەمە دوا پەناگە،،،

دەروازەی پەرادیسێک،،
.. نێوان بەرزەخی عیشق و
ناعیشقا،،
بە نەخشی ڕەنگاڵ□ یەکا،،
واڵا ئەکا

....

بێ شنەبای تۆ..
هەناسەی ساردی پایزێکە
پیانۆی خەمگینی ..
پڕ ئەسرینی ئێوارەیەکە،،
ڕوبارێکە،، بیرکردنت،
سەرکێشە، بێ سنوور و بێ کەنارێکە
،، چی سیمفۆنیای وونبوونێکە
لە تەمی دارستانێکی دورا،،
بگەڕێی بە دوای…
تارماییەکتا،،
نەبوونێکتە
چی مەرگێکە،،
دەرکەوتنی سەرابیشت،،
چی خەیاڵیکی قەشەنگێکتە
ئیتر ئەی مرواریە
ڕۆژ□ پرشنگاویە..
وەریوەکانی..
نێو پەنجەکانم،،
لە باران و… بمنبینە چۆن
تەمی ئەودا،،
تواوم□ تەوە،،
لەم باهۆز و گەردەلولی زریانێکا،،
،، چیتر باکم نیە
جەستە بڕوا،،
بە نێو شەپۆلی گڕینی…
دورخەی کەنارێکا،،
لەم وەرزە ئافاتەدا..
،، هەر یادێکی پەریزادەی ئەو
.. ئەشکەنجەی بەزامی

فیلمی سینەمایی "بارهەڵگریی زێڕ" لە دەرهێنانی توورەج ئەسڵانی بە شێوەی ئۆنلاین نمایش دەکرێت

مەنسوور جیهانی ـ فیلمی سینەمایی "بارهەڵگریی زێڕ" لە دەرهێنان و بەرهەمهێنانی سینەماکاری کورد "توورەج ئەسڵانی" لە ڕێگای ماڵپەڕەکانی "فیلیمۆ" و "نماوا" بە شێوەی ئۆنلاین نمایش دەکرێت.

فیلمی سینەمایی "بارهەڵگریی زێڕ" Gold Runner لە دەرهێنان و بەرهەمهێنانی سینەماکاری کورد "توورەج ئەسڵانی" و لە نووسینی هاوبەشی "توورەج ئەسڵانی" و "هادی نادی" کە لە فیستیقاڵە جۆراوجۆرە نێودەوڵەتییەکانی فیلم لە ئاستی جیهاندا نمایشکراوە و چەندین خەڵاتی گرینگی بەدەستهێناوە، بە هۆی باروودۆخی سینەماکانی ئێران و بڵاوبوونەوەی پەتای قایرۆسی کۆڕۆنا، نمایشە ئەنتەرنێتییەکەی لە ڕێگای ماڵپەڕی "فیلیمۆ" بە ناونیشانی www.filimo.com و ماڵپەڕی "نماوا" بە ناونیشانی www.namava.ir دەستی پێکردووە و هۆگرانی هونەریی سینەما دەتوانن بە کڕینی بلیت، لەم دوو ڕێگایەوە بە شێوەی ئۆنلاین ئەم بەرهەمە سینەماییە ببینن.

لە فیلمی سینەمایی "بارهەڵگریی زێڕ"دا کۆمەڵێک ئەکتەری ناوداری سینەمای ئێران تیایدا ڕۆڵیان بینیوە، لەوانە: خاتوو ژالە سامتی، ئەکتەری ناوداری کورد سەعید ئاقاخانی، پەیام ئەحمەدی نیا، لوتفوڵڵا سەیفی، حەسەن زاهیدی، داوود محەمەدئابادی، عەلیڕەزا مەهران، ئومید ڕووحانی، محەمەد فەراهانی، مەحموود شەفیع خانی، ڕەزا شەفیع خانی و ئەمین فەرزانە.

“باره□□گری زێڕ” کە لە لایەن کۆمپانیای بڵاوکەرەوەی نێودەوڵەتی “ئاڕت هوود” Arthood لە ئاستی دنیادا بڵاودەبێتەوە، بۆ یەکەمین جار لە سی و حەوتەمین خولی فیستیڤاڵی فیلمی فەجر لە وڵاتی ئێران نمایشکرا و کاندیدی خەڵاتی باشترین فیلمی یەکەم و دووهەمی ئەم ڕووداوە گرینگەی سینەمای ئێران بوو.

ئەم فیلمە لە یەکەمین بەشداریی نێودەوڵەتی خۆیدا لە بەشی پێشبڕکێی سەرەکی “ڕەوتە نوێیەکان New Currents لە بیست و سێیەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی “بووسان” Busan لە وڵاتی کۆریای باشوور، چووە سەر پەردەی سینەماکان و کاندیدی خەڵاتی باشترین فیلمی یەکەم و دووهەمی ئەم ڕووداوە گرینگەی سینەمای ئاسیا بوو.

ئەم بەرهه□مە سینەماییە لە درێژەی بەشداریییە نێودەوڵەتییەکانی خۆیدا لە بەشی پێشبڕکێی “سینەمای جیهان” World Cinema لە حەوتەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی “دهۆک” Duhok لە هەرێمی کوردستان نمایشکرا و “توورەج ئەسڵانی” بۆ دەرهه□نانی ئەم بەرهه□مە سینەماییە خەڵاتی “بەهره□□ندی نوێی” New Talent بەدەستهه□نا و لە لایەن ئەندامانی لێژنەی دادوەرانەوە، خەڵاتی “گەڵای مێو” و لەوحەی فەخری پێبەخشرا.

“بارهەڵگری زێڕ” لە دوایین بەشداریی نێودەوڵەتی خۆیدا لە بەشی پێشبڕکێی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی “چاتراپاتی شیواجی” Chhatrapati Shivaji لە وڵاتی هیندستان، چووە سەر پەردەی سینەماکان و خەڵاتی باشترین سیناریۆی ئەم ڕووداوە سینەماییە بە “توورج ئەسڵانی” و “هادی نادی” بەخشرا.

هەندێک لە ستافی فیلمی سینەمایی “بارهەڵگری زێڕ” بریتین له:
دەرهێنەر: توورج ئەسڵانی، نووسەرانی سیناریۆ: توورج ئەسڵانی و هادی نادی، بەڕێوەبەریی وێنەگرتن: حەسەن ئەسڵانی، دیزاینی دەنگ: عەلی عەلەوەیان، مونتاژ: ئەمیر ئەدیب پەروەر و حەمید عەلیقولیان، دەنگهەڵگر: محەمەد ساڵحی، موزیک: مەسعوود سەخاوەت دووست، بەرپرسی بەرهه□م: سەعید هاشمی، دیزاینی دیکۆر و جلووبەرگ: مەجید عەلی ئیسلام، میکیاج: ڕەزا عەڕەبی، دانانی سەرمایە: فریشتە جوغەتایی و توورج ئەسڵانی، ڕاوێژکاریی بەرهه□مهێنەر: مەنسوور سوهراب پوور، بەرنامەداڕێژ: عەقیل تەقی زادە و بەڕێوەبەریی ڕاگەیاندن: مەنسوور جیهانی و مەنووچ□هر جیهانی.

پەیجی فەرمی فیلمی سینەمایی “بارهەڵگری زێڕ” لە ئینستاگرام:

https://instagram.com/goldrunnermovie